

14. Osipova, O.V. (2004). Sub'ektyi administrativnoy yurisdiktsii. [Subjects of administrative jurisdiction]. avtoref. dissertatsii na soisk. nauch. step. kand. yurid. nauk: 12.00.14. 28. [in Russian].

15. Shlapko, T.V., & Hlushchenko, Yu.S. (2017) Pravovi aspekty funktsionuvannya ta tendentsii rozvytku systemy subiektiv administrativnoy yurysdyksii v Ukraini. [Legal aspects of the function and tendencies of development of systems and sub-administrative jurisdictions in Ukraine]. *Tendentsii rozvytku yurydychnoi nauky v informatsiinomu suspilstvi: materialy Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 29-30 hrudnia 2017 roku)*. 183–185. [in Ukrainian].

16. Vasylyv, S.S. (2016). Subiekty, upovnovazheni rozghliadaty spravy pro administratyvni pravoporushennia: poniattia ta vydy. [Entities authorized to consider cases of administrative offenses: concepts and types]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Seriya : Yurydychni nauky*. № 845. 40–45. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.10.2019

УДК 342.95

Єфремов Артем Олександрович,

кандидат юридичних наук,

начальник Головного управління ДПС у Харківській області
як відокремленого підрозділу Державної податкової служби України

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті під критеріями ефективності державної податкової політики запропоновано розуміти усталені суттєві ознаки та категорії, котрі відповідно до загальноприйнятих поглядів є правильними чи призводять до позитивного результату (ефекту) в сфері оподаткування, а також сприяють стабільному надходженню коштів до Державного та місцевих бюджетів і зростанню їх обсягів.

Обґрунтовано думку про багатоаспектність оцінювання державної податкової політики яку можна розглядати як соціальний, економічний, управлінський і правовий процеси (аспекти). Відповідно до вказаних процесів будуть відрізнятися і критерії оцінювання, адже вони відображають єдину процедуру оцінювання з різних сторін. Наприклад, рівень логічності та чіткості положень нормативно-правових актів у сфері оподаткування не можна свідчити про економічні наслідки від реалізації державної податкової політики, а на підставі оцінки організації втілення останньої (управлінського процесу) не можна спрогнозувати соціальний ефект. Через те критерії оцінювання, в тому числі державної податкової політики розглядаються фахівцями в різних галузях науки. На підставі аналіз таких наукових поглядів сформульовано наступні групи критеріїв оцінки ефективності державної податкової політики: 1) соціальні критерії у межах яких оцінюється рівень соціального розвитку населення, котрий при ефективності державної податкової політики повинен свідчити про поліпшення якості життя усіх верств населення, внаслідок реалізації державної податкової політики; 2) правова група оцінюється за двома видами критеріїв техніко-юридичними та правоохоронними; 3) група критеріїв управлінського процесу використовується передбачає визначення: ефективності і обґрунтованості управлінських рішень, а також оперативності та якості їх виконання; успішності організації роботи податкових органів; 4) економічна група включає наступні критерії: загальний обсяг податкових надходжень; різницю між реальними та очікуваними результатами; розвиток підприємництва; динаміку внутрішнього валового продукту.

Ключові слова: державна податкова політика, оподаткування, податкова реформа, фінансова реформа, оцінювання, критерії оцінки, ефективність.

Efremov A. SYSTEMATIZATION OF CRITERIA FOR EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF THE IMPLEMENTATION OF STATE TAX POLICY IN UKRAINE

In the article under the criteria of efficiency of the state tax policy it is offered to understand the established essential signs and categories which according to generally accepted views are correct or lead to positive result (effect) in the field of taxation, and also promote stable receipt of means in the State and local budgets. .

The opinion on the multifaceted assessment of the state tax policy which can be considered as social, economic, managerial and legal processes (aspects) is substantiated. According to these processes, the evaluation criteria will also differ, as they reflect a single evaluation procedure from different angles. For example, the level of logic and clarity of regulations in the field of taxation can not indicate the economic consequences of the implementation of state tax policy, and based on the assessment of the organization of the latter (management process) can not predict the social effect. Therefore, the evaluation criteria, including public tax policy are considered by experts in various fields of science. Based on the analysis of such scientific views, the following groups of criteria for assessing the effectiveness of state tax policy are formulated: 1) social criteria within which the level of social development of the population is assessed. ; 2) the legal group is assessed by two types of technical and legal and law enforcement criteria; 3) a group of criteria for the management process is used to determine: the effectiveness and validity of management decisions, as well as the efficiency and quality of their implementation; the success of the organization of tax authorities; 4) economic group includes the following criteria: total tax revenues; the difference between real and expected results; entrepreneurship development; dynamics of gross domestic product.

Key words: state tax policy, taxation, tax reform, financial reform, evaluation, evaluation criteria, efficiency.

Постановка проблеми. Податкова політика держави, насамперед, є управлінським процесом, а тому, 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2.

потребує систематичного аналізу та оцінювання з метою визначення рівня ефективності такого процесу, виявлення та усунення наявних недоліків. Оцінювання є невід'ємним компонентом управлінської діяльності, без якого неможливо вирішити питання, котрі стосуються якості та результативності управлінського процесу. Більш того, рішення про необхідність оптимізації будь-якого управлінського процесу, зокрема держаної податкової політики, також приймаються на підставі результатів його оцінювання. Як справедливо зауважує Ю.Б. Валінкевич «податкова політика України, як будь-яка система має оцінюватися з точки зору її ефективності. Ефективність є ключовим критерієм у визначенні успішності процесу функціонування системи оподаткування та розвитку ринкових відносин у державі» [1]. Варто відмітити, що попри безапеляційну важливість оцінювання державної політики в податковій сфері та окремий пункт присвячений моніторингу реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки схваленої розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р [2], зміст останньої не містить жодних критеріїв проведення процедури оцінювання, натомість лише наголошено на необхідності: моніторингу стану втілення даного документу; комплексного оцінювання стану системи управління державними фінансами; аналізу та розгляду звітів щодо виконання запланованих заходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Недостатні теоретичні розробки в сфері оцінки ефективності державної податкової політики, зокрема критеріїв її здійснення, обумовили необхідність дослідження оцінювання зазначеного напрямку політики з боку таких вчених як: В. Г. Баранова, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко, С.О.Давидков, О. Ю. Дубовик, А. Ф. Мельник, С. В. Мочерний, О. Ю. Оболенський, В.П.Хомутенко, В.В.Цветков та інші. Об'єкт їх наукового інтересу здебільшого обмежується змістом оцінювання державної податкової політики. Разом із тим, найбільшу цінність для даного дослідження становлять висновки та положення щодо систематизації окремих критеріїв оцінювання в різних галузях: соціології (Г.В. Герасименко); юриспруденції (Г. М. Білецька, М. В. Кармаліта, М. О. Куц); теорії управління (К. І. Швабій, О.А.Шатило, Д.В.Журавльов); економіки (В. В. Романенко, Н. М. Малініна, Т. Ф. Куценко).

Мета статті полягає у формуванні конкретних видів критеріїв оцінки ефективності національної податкової політики, що потребує ґрунтовного дослідження змісту державної податкової політики та її результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна податкова політика має важливе соціальне значення, що обумовлюється її загальною, найширшою метою – задоволення прав і інтересів громадян. Тому, процес її оцінювання має не тільки прикладне управлінське значення, а і характеризується соціальною значимістю: за результатами оцінювання можна встановити дієвість державної податкової політики, від якої безпосередньо залежить рівень забезпечення прав і інтересів громадян у податковій сфері. Зрозуміло, що ефективність реалізації податкової політики держави повинна також ґрунтуватися на певних економічних показниках, у тому числі розмір податкового тягаря та навантаження, індекс конкурентоспроможності оподаткування, рівень економічного та соціального розвитку держави тощо. Не останнє місце в процесі оцінювання процесів формування та реалізації державної податкової реформи займає об'єктивність його нормативно-правової регламентації, котра становить своєрідне підґрунтя її розвитку.

Зі свого боку вироблення оптимальних критеріїв оцінки ефективності реалізації державної податкової політики в Україні, дозволить правильно та якісно втілити заплановані заходи з реформування сфери оподаткування, тому що вже на початкових етапах проведення фундаментального оцінювання дозволить визначити та усунути недоліки, що гальмуватимуть модернізацію національної податкової системи.

Зазначене дає можливість розглядати критерії оцінки ефективності реалізації державної податкової політики в Україні щонайменше в чотирьох аспектах: соціальному, управлінському, правовому та економічному. Це свідчить про складність і багатоаспектність оцінки ефективності реалізації державної податкової політики в Україні, що обумовлює необхідність систематичного дослідження процесу оцінки ефективності реалізації державної податкової політики в Україні, зокрема розробки конкретних критеріїв.

За своїм етимологічним значенням ефективність є абстрактним іменником і походить від слова ефективний, тобто той який: «приводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект»; «викликає ефект» [3, с. 492]. Одночасно, не доречно говорити про ефективність виключно як про певний ефект, із цього приводу С. В. Мочерний уточнює: «ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат» [4, с. 508]. Отже, коли мова йде про ефективності державної податкової політики правильним, на нашу думку, буде оцінювати не ефект від її втілення, не кінцевий результат, а весь процес реалізації. Таке твердження дає можливість критично оцінити низку наукових поглядів стосовно визначення змісту ефективності податкової політики. Серед таких поглядів наведемо думку С. О. Давидкова з приводу того, що «ефективність податкової політики становить міру податкових результатів функціонування податкової системи щодо ступеня реалізації її стратегії у конкретний момент часу» [5, с. 154]. Слід підкреслити, що в випадку оцінювання ефективності державної податкової політики на підставі її результатів, практично неможливо визначити ступінь якості її реалізації, як уніфікованої процедури, а тому такий підхід навряд чи можна визнати правильним і об'єктивним. Більш конструктивним є підхід до розуміння ефективності податкової політики В. Г. Баранової, котра визначає її як «дієвість обраних інструментів такої політики при визначенні часу, впродовж якого вона проводиться» [6, с. 94], але і його не можна визнати вичерпним, через відсутність комплексного підходу під час вироблення вказаної дефініції, оскільки відповідній оцінці повинні підлягати не тільки інструменти, а і заходи, котрі здійснюються в

її межах.

Як вбачається з наведеного вище, на сьогодні, не існує чіткого уявлення про процедуру оцінювання державної податкової політики, що негативно позначається на управлінських і організаційних процесах пов'язаних із її реалізацією, тому що оцінка кінцевих результатів не може виявити недоліки, котрі були допущені в процесі їх досягнення, і які могли суттєво знизити якість кінцевого ефекту. Тому, вважаємо правильним, під оцінкою ефективності реалізації державної податкової політики в Україні розуміти процес встановлення якісних і кількісних показників, що виникають внаслідок діянь різного характеру, переважно організаційно-правового, в межах формування та реалізації державної політики на підставі сукупності чітко визначених критеріїв. Необхідно звернути увагу, що будь-яке оцінювання, в тому числі оцінювання ефективності реалізації державної податкової політики, повинно мати власне підґрунтя, яке становлять нормативне забезпечення вказаного процесу, коло суб'єктів уповноважених проводити таке оцінювання, їх декларовані права та обов'язки, а також критерії ефективності. Під останніми В. В. Цветкова пропонує розуміти «рівень досягнення цілей управління, міра досягнення об'єктом управління бажаного стану» [7, с. 56-57]. На думку А. Ф. Мельника критерії ефективності становлять собою ознаки, сторони, прояви управління, аналізуючи які, можна визначати рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства [8, с. 153].

Зважаючи на те, що податкова політика є одним із напрямів управлінської діяльності держави, вважаємо за можливе взяти за основу наведені вище наукові підходи для формування об'єктивного розуміння критеріїв ефективності державної податкової політики як усталені суттєві ознаки та категорії, котрі відповідно до загальноприйнятих поглядів є правильними чи призводять до позитивного результату (ефекту) в сфері оподаткування, а також сприяють стабільному надходженню коштів до Державного та місцевих бюджетів і зростанню їх обсягів.

Вище нами було обґрунтовано думку про багатоаспектність оцінювання державної податкової політики яку можна розглядати як соціальний, економічний, управлінський і правовий процеси (аспекти). Відповідно до вказаних процесів будуть відрізнятися і критерії оцінювання, адже вони відображають єдину процедуру оцінювання з різних сторін. Наприклад, рівень логічності та чіткості положень нормативно-правових актів у сфері оподаткування не можна свідчити про економічні наслідки від реалізації державної податкової політики, а на підставі оцінки організації втілення останньої (управлінського процесу) не можна спрогнозувати соціальний ефект. Через те критерії оцінювання, в тому числі державної податкової політики розглядаються фахівцями в різних галузях науки.

В соціології пріоритетним напрямом оцінювання державної податкової політики є «дослідження впливу відповідної моделі оподаткування на рівень соціального розвитку» [5, с. 154]. Г. В. Герасименко пропонує більш розгорнуту систему оцінювання, яка складається з шести блоків, які одночасно є і критеріями: 1) рівень життя населення, який залежить від зростання реальних доходів громадян; 2) бідність та соціальне виключення, тобто зменшення рівня бідності та зниження дисбалансу соціального виключення окремих осіб або груп осіб; 3) рівень майнового розшарування суспільства відображає зменшення розриву між громадянами з різним майновим статусом; 4) рівень забезпечення державних соціальних гарантій, який характеризує виконанням державою своїх соціальних зобов'язань за рахунок видатків з Державного бюджету в формі різноманітних виплат (заробітної плати, пенсії, грошового забезпечення тощо); 5) зайнятість і ринок праці передбачає визначення темпів нарощування обсягів виробництва та створення нових робочих місць для громадян, що свідчить про зниження загального рівня безробіття в країні; 6) доступність та якість суспільних послуг як окремий критерій «визначається наданням суспільних благ і послуг населенню, від яких залежить загальна якість життя та соціальне самопочуття населення» [9, с. 221].

В юриспруденції оцінювання ефективності державної податкової політики здійснюється в розрізі правових актів, котрі регламентують функціонування сфери оподаткування та безпосередню реалізацію заходів у межах вказаної державної політики. Іншими словами оцінюванню підлягає зміст спеціалізованих нормативно-правових актів, які регламентують процес оподаткування, а саме: його логічність, стабільність і узгодженість; «оптимальність структури фіскальних органів; обґрунтованість методики обчислення та адміністрування податків та зборів; відповідність кількості податків та адекватність ставок податків економічним реаліям в Україні; максимальна спрощеність процедури повернення надмірно сплачених податків чи податкового відшкодування; урегульованість процедури взаємовідносин з платниками податків» [10, с. 35].

Ефективність оцінювання державної податкової політики з точки зору управління провадиться на різних стадіях управлінського циклу: «під час формування цілей державної політики, під час правового їх затвердження, на етапах визначення та виділення (придбання) ресурсів, у процес і надання послуг або виробленні товарів з метою реалізації визначених цілей, під час оцінювання досягнення визначених цілей» [11, с. 398-399]. У такому контексті оцінка державної політики здійснюється безперервно на усіх етапах формування та реалізації державної політики від формування мети до настання результату – наслідку.

К. І. Швабій притримується думки, що для «комплексного оцінювання результатів реалізації податкової політики держави аналіз розвитку подій зазвичай має відбуватися за трьома основними критеріями: 1) бюджетним; 2) добробуту; 3) впливу на економічне зростання» [12, с. 29]; 4) рівень детінізації економіки. Наведена класифікація критеріїв потребує додаткового уточнення змісту кожного з них, зокрема бюджетний критерій передбачає визначення збільшення обсягу надходжень до бюджету в порівнянні з минулими роками. Наступний критерій стосується аналізу позитивних змін матеріального статусу платників податків. Критерій

впливу на економічне зростання є показником підвищення внутрішнього валового продукту. Детінізація економіки засвідчує зниження випадків ухилення від сплати податків, що свідчить про збільшення надходжень від оподаткування [12, с. 30].

О.А.Шатило пропонує наступні критерії визначення якості державного управління: «1. Цілеорієнтованість організації і функціонування державно-управлінської системи, її великих підсистем та інших організаційних структур, що визначається через ступінь відповідності їх управлінських впливів цілям, які об'єктивно впливають з їх місця і ролі в суспільстві. 2. Витрати часу на вирішення управлінських питань і здійснення управлінських операцій. 3. Функціонування державно-управлінської системи, її підсистем та інших організаційних структур (реальна практика управлінської поведінки конкретних посадових осіб). 4. Складність організації суб'єкта державного управління, його підсистем і ланок. 5. Витрати на утримання і забезпечення функціонування державно-управлінської системи (економічні, соціальні, технічні, кадрові та ін.), її підсистем та інших організаційних структур» [13, с. 47-49].

Також під час дослідження оцінювання ефективності здійснення державної податкової політики як процесу управління доцільно враховувати критерії ефективності діяльності центральних органів виконавчої влади України, розроблені Д.В. Журавльовим, тому що саме центральні органи державної влади як от Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба України та Державна податкова служба України є провідними суб'єктами втілення цієї політики. Тож, оцінка їх діяльності є невід'ємною складовою загальною процедури оцінки ефективності реалізації державної податкової політики в Україні. Вона здійснюється на підставі таких критеріїв: «1) дієвість виконання поставлених завдань; 2) належний рівень нормативно-правового забезпечення; 3) достатність фінансування; 4) модернізація організаційної структури; 5) стабільність політичної системи; 6) високий професійний рівень кадрового забезпечення; 7) стимулювання праці державних службовців; 8) взаємозв'язок центральних органів виконавчої влади з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю [14, с. 36].

Через те, що процес оподаткування є частиною фінансової політики вагоме значення під час оцінювання державної податкової політики мають критерії економічного характеру. Так, В. В. Романенко досліджуючи програмно-цільові підходи оцінювання податкової політики України на виконавчому рівні відносить до них: «загальний обсяг податкових надходжень; величину «податкового розриву» – різниці між загальною сумою податкових надходжень, які мають бути зібрані, відповідно до чинного законодавства, і реально зібраною сумою податкових надходжень; економічна ефективність роботи податкової служби – відношення витрат на утримання податкових органів до загального обсягу податкових надходжень; кількість зареєстрованих порушень законодавства суб'єктами господарювання (незаконна мінімізація оподаткування); кількість зареєстрованих порушень законодавства співробітниками податкових органів (діяння корупційного характеру)» [15, с. 96-97]. Разом із тим окремі критерії як от кількість порушень чинного податкового законодавства, на нашу думку, не можна відносити до економічних показників, адже деліктна сфера тяжіє до юридичної, а не економічної сфери, а зменшення кількості порушень податкового законодавства досягається насамперед шляхом удосконалення чинного законодавства (криміналізацією протиправних діянь, посиленням кримінальної та адміністративної відповідальності тощо), а не оптимізацією економічних процесів (виробництвом і реалізацією товарів і послуг).

До економічних критеріїв оцінювання Н. М. Малініна відносить визначення: «частки податкових надходжень у загальній сумі доходів відповідного бюджету (державного, обласного, міського, районного); частки податків у валовому національному продукті, національному доході; структури податкових надходжень до бюджету; втрати сум податкових надходжень у результаті неефективної та незбалансованої податкової системи; втрати сум податкових надходжень внаслідок існування тіньового сектору економіки» [16, с. 170]. Т.Ф. Куценко наводить схожі критерії, серед яких необхідно виокремити: «рівень збирання бюджетних доходів у цілому і податків зокрема; рівень виконання бюджетних зобов'язань; величина бюджетного дефіциту, параметри та швидкість зростання державного боргу; динаміка ВВП та обсягів виробництва» [17, с. 23-24] тощо.

Висновки. На підставі проведеного вище аналізу сукупності різноманітних критеріїв можемо сформулювати наступні групи критеріїв: 1) соціальні критерії у межах яких оцінюється рівень соціального розвитку населення, котрий при ефективності державної податкової політики повинен свідчити про поліпшення якості життя усіх верств населення, внаслідок реалізації державної податкової політики; 2) правова група оцінюється за двома видами критеріїв техніко-юридичними та правоохоронними; 3) група критеріїв управлінського процесу використовується передбачає визначення: ефективності і обґрунтованості управлінських рішень, а також оперативності та якості їх виконання; успішності організації роботи податкових органів; 4) економічна група включає наступні критерії: загальний обсяг податкових надходжень; різницю між реальними та очікуваними результатами; розвиток підприємництва; динаміку внутрішнього валового продукту.

Наведену вище систему критеріїв оцінки ефективності реалізації державної податкової політики в Україні може бути розширено, шляхом уточнення чи деталізації деяких із перелічених переліків критеріїв. У той же час, вважаємо, що він містить в собі найсуттєвіші критерії для проведення всебічної оцінки державної податкової політики, та може бути використаний в якості основного індикатора оцінки успішності даного виду державної політики.

Наприкінці слід зазначити, що ми переконані в необхідності декларування процедури оцінювання ефективності реалізації державної податкової політики в Україні та закріплення груп критеріїв за якими вона повинна провадитись. А тому, в перспективних дослідженнях необхідно розкрити зміст наведених вище груп

критеріїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Валінкевич Ю. Б. Творча робота: Податкова система України: стан, проблеми, перспективи. URL: <http://kds.org.ua/>
2. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 23. Ст. 659.
3. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наук. думка, 1970-1980. Т. 2, 1971. 550 с.
4. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності. К: Академія, 2005. 280 с.
5. Давидков С. О. До питань оцінювання ефективності податкової політики. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. № 1. С. 153-158.
6. Податкова система: навчальний посібник / В. Г. Баранова, О. Ю. Дубовик, В. П. Хомутенко [та ін.]; за ред. В. Г. Баранової. Одеса: ВМВ, 2014. 344 с.
7. Цветков В. В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико правовий аспект). Харків: Право, 1996. 164 с.
8. Державне управління: навчальний посібник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко; за заг. ред. А. Ф. Мельник. К.: Знання, 2004. 342 с.
9. Герасименко Г.В. Соціальна роль податкової політики: обґрунтування та критерії оцінки. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2011. № 3 (57). С. 221-222. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4569/220.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
10. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії: монографія / Г. М. Білецька, М. В. Кармаліта, М. О. Куц [та ін.]. К.: Алерта, 2012. 222 с.
11. Оболенський О. Ю. Державна служба: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 472 с.
12. Швабій К. І. Податкова політика держави. Ще один великий компроміс. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 61 с.
13. Шатило О. А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування». Житомир: Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. 51 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/orgmiu-konspekt-lektsiy-publichne-administruvannya.pdf>.
14. Журавльов Д. В. Критерії ефективності діяльності центральних органів виконавчої влади України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Юридична*. 2012. № 2(2). С. 30-38.
15. Романенко В. В. Програмно-цільові підходи оцінювання податкової політики України. *Economics Bulletin*. 2015. № 2. С. 94-104. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2015/2/EV20152_094-104.pdf.
16. Малініна Н. М. Система показників оцінювання ефективності оподаткування у сільському господарстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 8(5). С. 169-172.
17. Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 508 с.

REFERENCES:

1. Valinkevych, Yu. B. (2011) *Tvorcha robota: Podatkova systema Ukrainy: stan, problemy, perspektyvy*. [Creative work: Tax system of Ukraine: state, problems, prospects]. Retrieved from: <http://kds.org.ua/> [in Ukrainian].
2. Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na 2017-2020 roky. (2017, February 8) [On approval of the Public Finance Management System Reform Strategy for 2017-2020] *rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 142-r. Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. № 23. 659. [in Ukrainian].
3. Bilodid, I. K. (1971) *Slovnnyk ukrainskoi movy v 11 t. T. 2*, [Dictionary of the Ukrainian language in 11 vols. Vol. 2] 550. [in Ukrainian].
4. Mochernyi, S. V. (2005) *Osnovy pidprijemnytskoi diialnosti*. [Fundamentals of entrepreneurial activity]. 280. [in Ukrainian].
5. Davydkov, S. O. (2015) *Do pytan otsiniuvannia efektyvnosti podatkovoi polityky*. [On the evaluation of the effectiveness of tax policy] *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidprijemnytstvo*. № 1. 153-158. [in Ukrainian].
6. Baranova, V.H., & Dubovyk, O.Iu., & Khomutenko V.P. (2014) *Podatkova systema*. [The tax system] *Navchalnyi posibnyk*. 344. [in Ukrainian].
7. Tsvietkov, V. V. (1996) *Derzhavne upravlinnia: osnovni faktory efektyvnosti (polityko pravovyi aspekt)*. [Public administration: the main factors of efficiency (political and legal aspect)]. 164. [in Ukrainian].
8. Melnyk, A.F. (Ed.). (2004). *Derzhavne upravlinnia*. [Governance]. *navchalnyi posibnyk*. 342. [in Ukrainian].
9. Herasymenko, H.V. (2011) *Sotsialna rol podatkovoi polityky: obgruntuvannia ta kryterii otsinky*. [The social role of tax policy: rationale and evaluation criteria]. *Visnyk ZhDTU. Serii: Ekonomichni nauky*. № 3 (57). 221-222. Retrieved from: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4569/220.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [in Ukrainian].
10. Biletska, H.M., & Karmalita, M.V., & Kuts O.M. (2012) *Harmonizatsiia podatkovoho zakonodavstva: ukrainski realii*. [Harmonization of tax legislation: Ukrainian realities]. *monohrafiia*. 222. [in Ukrainian].

11. Obolenskyi, O. Yu. (2006) Derzhavna sluzhba.[Public Service]. pidruchnyk. 472. [in Ukrainian].
12. Shvabii, K. I. (2018) Podatkova polityka derzhavy. Shche odyn velykyi kompromis. [State tax policy. Another big compromise]. 61. [in Ukrainian].
13. Shatylo, O. A. (2014) Opornyi konspekt lektsii z dystsypliny «Publichne administruvannya». [Reference syllabus of lectures on the subject "Public Administration"] 51. Retrieved from: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/oprnyi-konspekt-lektsiy-publichne-administruvannya.pdf>. [in Ukrainian].
14. Zhuravlov, D. V. (2012). Kryterii efektyvnosti diialnosti tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy. [Criteria for the effectiveness of the central executive bodies of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya: Yurydychna*. № 2(2). 30-38. [in Ukrainian].
15. Romanenko V. V. (2015) Prohramno-tsilovi pidkhody otsiniuvannya podatkovoi polityky Ukrainy. [Program-targeted approaches to assessing the tax policy of Ukraine]. *Economics Bulletin*. № 2. 94-104. Retrieved from: https://ev.nmu.org.ua/docs/2015/2/EV20152_094-104.pdf. [in Ukrainian].
16. Malinina, N. M. (2014). Systema pokaznykiv otsiniuvannya efektyvnosti opodatkovannia u silskomu hospodarstvi. [System of indicators for assessing the effectiveness of taxation in agriculture.] *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*. Vyp. 8(5). 169-172. [in Ukrainian].
17. Kutsenko, T. F. (2005). Biudzhetno-podatkovaya polityka. [Fiscal policy]. Navchalnyi posibnyk. 508. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.10.2019

УДК 342.95

Саранов Сергій Георгійович,
здобувач наукового ступеня доктора філософії
кафедри публічного управління та адміністрування

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ

Стаття присвячена дослідженню принципів здійснення громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів. Проаналізовано загальнотеоретичні поняття: «принцип», «принцип права».

Досліджено класифікацію принципів права. Виокремлено загальні принципи здійснення громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів: верховенство права, гуманізм, законність, рівність, гласність

Окреслено спеціальні принципи здійснення громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів: об'єктивності та неупередженості, незалежності у прийнятті рішень, політична нейтральність, ефективність, принцип повноти та результативності. Акцентовано увагу на тому, що ефективність громадського контролю за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів може бути забезпечена лише за умови неухильного дотримання чітко визначених принципових вимог.

Ключові слова: контроль, громадський контроль, спеціалізовані антикорупційні органи, принципи, принцип права.

Saranov S. THE PRINCIPLES OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF SPECIALIZED ANTI-CORRUPTION BODIES

The article is devoted to the study of the principles of public control over the activities of specialized anti-corruption bodies. The general theoretical concepts are analyzed: "principle", "principle of law".

The classification of principles of law is investigated. The general principles of public control over the activities of specialized anti-corruption bodies are highlighted: rule of law, humanism, legality, equality, publicity

The special principles of public control over the activities of specialized anti-corruption bodies are outlined: objectivity and impartiality, independence in decision-making, political neutrality, efficiency, the principle of completeness and efficiency.

Emphasis is placed on the fact that the effectiveness of public control over the activities of specialized anti-corruption bodies can be ensured only with strict compliance with clearly defined fundamental requirements.

Key words: control, public control, specialized anti-corruption bodies, principles, principle of law.

Постановка проблеми. Теоретико-правова наука та практика характеризується великою кількісною та якісною стороною наукових досліджень, що присвячені принципам права. Немає підстав сумніватися у тому, що саме принципи права можуть вважатися однією із фундаментальних категорій та однією із основних форм зовнішнього вираження права. Не дивлячись на той факт, що на сьогодні вже проведена значна кількість досліджень та наукових розробок на предмет сутності, правової природи та значення принципів права, все ж таки ця проблематика залишається під постійною увагою дослідників. Глибокий аналіз принципів права не може бути перервано та зупинено, оскільки саме вони реагують на постійні зміни суспільного та державного життя, тим самим удосконалюючи та змінюючи всю систему права. У той же час, принципи права завжди ототожнюються із статичними та ґрунтовними поняттями, що слугують підґрунтям та основою для багатьох інших правових категорій та явищ.